

ברכת הרואה**מסכתות קטנות מסכת סופרים פרק כ הלכה ד**

כיצד מברכין, ביום הראשון המדליק מברך שלש, והרואה שתיים. **המדליק אומר**, ברוך אתה י"י אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו להדליק נר של חנוכה, ומתנה ואומר, הנירות האילו אנו מדליקין על הישועות ועל הניסים ועל הנפלאות, אשר עשית לאבותינו על ידי כהניך הקדושים, וכל שמונת ימי חנוכה הנירות האילו קודש, ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד, כדי להודות שמך על נפלאותיך ועל ניסוך ועל ישועתיך; ואומר, ברוך אתה שהחיינו; ואומר, ברוך אתה שעשה נסים. אילו למדליק, אבל לרואה, אינו אומר ביום ראשון אלא שתיים, שהחיינו ושעשה. מיאן ואילך, המדליק מברך להדליק, ומתנה; והרואה אומר, שעשה נסים.

שאלות דרב אחאי פרשת וישלח שאלתא כו

שאלתא דמיחייבין דבית ישראל לאודוי ולשבוחי קמי שמיא בעידנ' דמתרחיש להו ניסא... וכד מטי יומא דאיתרחיש להו ניסא לישראל כגון חנוכה ופורים מיחייב לברוכי ברוך אשר עשה ניסים לאבותינו בזמן הזה בחנוכה על שרגא בפורים על מקרא מגלה שנא' ויאמר יתרו ברוך יי' ומחייב למיגמר הליליא תמניא יומי דחנוכה...

תוספות מסכת סוכה דף מו עמוד א

הרואה נר של חנוכה צריך לברך - בשאר מצות כגון אלולב וסוכה לא תקינו לברך לרואה אלא גבי נר חנוכה משום חביבות הנס וגם משום שיש כמה בני אדם שאין להם בתים ואין בידם לקיים המצוה וטעם ראשון ניחא דלא תיקשי ליה מזוזה ועוד יש לפרש דאין שייך לתקן לרואה ברכה שאין העושה מברך.

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף כג עמוד א

הרואה מברך שתיים. מסתברא בשלא הדליק ולא הדליקו עליו בתוך ביתו ואינו עתיד להדליק הלילה, הא לאו הכי אין צריך לברך דלא מצינו יוצא מן המצוה וחוזר ומברך על הראיה, ויש מרבוותא ז"ל דפירשו דאע"פ שמדליקין עליו בתוך ביתו צריך לברך על הראיה, ואין להם על מה שיסמוכו.

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף כג עמוד א

המדליק נר חנוכה... והרואה מברך אחת ר"ל שעשה נסים רואה זה שאנו מחייבים לברך אם בירך כבר בביתו אין ספק שאינו חייב לברך אבל אם לא בירך עדיין בביתו אם אינו עתיד לברך כגון בן בבית אביו או אורח בבית אושפיזו מברך ואם עתיד לברך עדיין אינו צריך לברך בראייתו עכשיו ומ"מ מי שלא בירך ואינו עתיד לברך אלא שמדליקין עליו בתוך ביתו יש פוטרין אותו מלברך ולא יראה לי כן:

מי שאין לו להדליק ואינו במקום שיהא אפשר לו לראות יש אומרים שמברך לעצמו שעשה נסים ושהחיינו בלילה ראשונה ושעשה נסים בכל הלילות והדברים נראין וכן ראיתי מי שכתב שמי שלא הדליק עדיין ובא לו בתוך ימי חנוכה שלילה ראשונה שהוא מדליק מברך זמן:

מי שהיה בכפר שאינו מדליק ואינו רואה כגון כפר של גוים יש מחייבים אותו להדליק שלא נפטר מהדלקה אחר שאינו רואה במקומו שום הדלקה ואף גדולי הדורות שלפנינו החמירו על עצמם בזו ואין הדברים נראים: יש מדקדקין לברך ברכת להדליק בראשונה ושעשה נסים באחרונה בשעה שהוא רואה כל מה שהוא חייב להדליק ואינו רואה הכרח בכך ומ"מ להדליק מיהא ראוי לברך בתחלתו מטעם עובר לעשייתו:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעו

סעיף א

המדליק בליל ראשון מברך שלש ברכות: (א) [א] להדליק נר חנוכה, ושעשה נסים, ושהחיינו; ואם לא בירך זמן בליל ראשון, מברך בליל שני (ב) או כשיזכור.

סעיף ב

<א> מליל ראשון ואילך מברך (ג) שתיים: להדליק, ושעשה נסים. הגה: * ויברך כל הברכות (ד) <ב> קודם שיתחיל להדליק (מהרי"ל).

סעיף ג

מי שלא הדליק (ה) <ג> ואינו עתיד להדליק באותו הלילה, (ו) <ד> וגם א אין מדליקין עליו בתוך ביתו, כשרואה נר חנוכה מברך: שעשה נסים, ובליל ראשון מברך גם: שהחיינו, ואם אח"כ בליל ב' או ג' בא להדליק (ז) ב אינו חוזר ומברך: שהחיינו.

משנה ברורה סימן תרעו

(ב) או כשיזכור-ר"ל כשיזכור בשאר הלילות בשעת ההדלקה [לבוש] ואם נזכר אחר ההדלקה [ג] אינו מברך בלילה זו עוד: (ה) ואינו עתיד להדליק באותו הלילה - אבל אם ידליק אח"כ לא יברך אראיה כיון דיוכל לברך אח"כ על ההדלקה: (ו) וגם אין מדליקין וכו' - ויש פוסקים [ט] דסברי דאפילו יודע שמדליקין עליו בביתו כיון דהוא בעצמו אינו מדליק [י] וגם אינו משתתף עם אחרים בפרטי צריך לברך על הראיה להודות על הנס וגם לברך אז שהחיינו [יא] ומ"מ אינו כדאי לעשות כן למעשה דספק ברכות להקל:

(ז) אינו חוזר וכו' - משום דהלא בירך מאתמול כשראה הנרות. ואם באתמול לא בירך כלל משום דסמך על אשתו שמדלקת בביתו וכפי מה דמוכח מדברי המחבר דאם אשתו מדלקת עליו בתוך ביתו חשוב כמו שהדליק בעצמו ע"כ אם בא בליל שני לביתו ומדליק [יב] אינו צריך לברך ברכת שהחיינו:

שער הציון סימן תרעו

(ג) פתחי עולם בשם ישועות יעקב, ורוצה לומר, שיראה לברך זמן ביום אחר בעת ההדלקה, אמנם אם ארע זה בליל שמיני וממילא יתבטל לגמרי ברכת שהחיינו, צריך עיון, **דאפשר דכמו בעלמא קיימא לן דזמן אומר אפילו בשוק, דהוא קאי על עצם היום טוב, אפשר דהוא הדין בזה דקאי על עצם הזמן דחנוכה שנעשו בו נסים ונפלאות, אלא דלכתחלה סמכו זה על זמן ההדלקה, וכעין סברתי נמצא במאירי וזה לשונו, מי שאין לו להדליק ואינו במקום שאפשר לו לראות, יש אומרים שמברך לעצמו שעשה נסים ושהחיינו בלילה א' ושעשה נסים בכל הלילות, והדברים נראים, עד כאן לשונו, וצריך עיון:**
(ט) מרדכי, ועיין בביאור הגר"א שכתב דכן מוכח גם כן מרש"י, וכן כתב במאירי. ועיין באליה רבה שהביא עוד כמה ראשונים דסברי הכי, ושלא כדעת הט"ז שכתב דדעת מרדכי הוא יחידיאה, ועל כן פסקו הב"ח ופרי חדש ואליה רבה כן להלכה:

שיעורי הגרי"ד על מסכת שבת, נרשמו ע"י הרב צבי שכטר

ונראה דיל"ע במדליק המברך שעשה נסים ושהחיינו, אם הוא מברך בתורת מדליק, וכברכות המצוה הוויין לגביה, או שהוא מברך כרואה אחר. ונפק"מ בזה, אם צריך להדליק תחילה, תיכף לאחר ברכת להדליק בכדי שיוכל תו לברך שתי הברכות הנוספות, או שמברך הכל עובר לעשייתן. וערמ"א (בסי' תרע"ו ס"ב) שכל להדיא כהצד השני...אכן המעיין במסכת סופרים (פ"כ ה"ו) יראה דס"ל כהצד הא'...וכנראה שמברך בתורת רואה...אך בכלל יל"ע, מדוע הקפיד המ"ס לומר הנרות הללו בדוקא בטרם ב' הברכות האחרות. ואפשר לומר דאמירה זאת הויא לעינבא, דברכת שעשה נסים צריכה תמיד להצטרף לאיזה נס פרטי הנאמר בפה. ולכן בקריאת המגילה שפיר יש לברך ברכה זו, דאיכא קריאת המגילה הכוללת סיפור מעשה הנס שעליו הוא מודה. וכן בליל פסח שברכת אשר גאלנו היא במקום ברכת על הנסים, ויש בה פירוט של הנסים שעליהם אנו מודים. אך בחנוכה...בעינן שיאמר הנרות הללו, בכדי להזכיר הנס הזה, דעצם היות הנרות דולקות אינו מספר בדברים ע"ד הנס. ויכול להיות שזהו לעינבא, ובאם לא אמר הנרות הללו, שנמצאת ברכת שעשה נסים לבטלה ולשווא...ונל"פ בשי"ר ש"י בברכת הרואה דס"ל כשי' המ"ס, דברכת שהחיינו ושעשה נסים בני"ח נאמרות הם לעולם בתורת ברכת הרואה, וא"כ מדוע ימתין עד הדליקו הוא בעצמו, ולמה לא יברך עתה תיכף, ומה יפסיד. אבל לשי' הרמ"א, דברכות אלו הן יכולות להיות ברכות המצוה אם ימתין מלאמרם עד שידליק הוא בעצמו...אין לו לאמרם עתה בעת ראייתו, כי יוכל להרויח בהמתינו. וה"ט דפסק השו"ע ברואה.

ור' קיבל מאביו הגר"מ, נ"ע, דהיכא דאפשר לצאת ידי כל הדיעות מוטב לעשות כן, אע"פ שהל' ברמ"א בכ"מ. והכא יש ליזהר להדליק עכ"פ נר א' לאחר ברכת להדליק ולהשאיר עכ"פ נר א' שלא הדליק, טרם ברכו ב' הברכות האחרונות. דבכה"ג יוצא ידי ב' הדיעות, שהרי בירך עובר לעשייתן דהשאר, ולאחר שראה הראשון. אך בליל א' דא"א להיות עצה אחרת, בע"כ צריכים לנהוג כפסק הרמ"א.